

STENOMUSEN 24

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER - DECEMBER 2003

Teknologien – herre eller slave?

Udstillingsansvarlig Rikke Schmidt Larsen fortæller her om særudstillingen *Din teknologiske hverdag*. Rikke Schmidt Larsen er cand. scient. fra Institut for Videnskabshistorie ved Aarhus Universitet og er ansat ved Steno Museet som videnskabsformidler.

Forestil dig en verden uden mobiltelefoner, computere, elektricitet, køleskabe og biler – men også uden briller, blyantspidsere, lynlåse og toiletpapir. Hvordan ville dit liv se ud? Hvor er teknologien i hverdagen? Hvor afhængige er vi af teknologi og videnskab? Hvad er det i det hele taget for et liv, vi lever? Hvordan kunne vi godt tænke os at leve? Hvad er et godt liv?

Dette er nogle af de spørgsmål, udstillingen *Din teknologiske hverdag* tager op. Med udgangspunkt i billeder med en let aflæselig symbolik inspirerer udstillingen til at tænke over forholdet mellem det at være menne-

En samling af teknologisk affald fra den nye særudstilling. (foto: Rikke Schmidt Larsen)

ske og anvendelsen af teknologi og videnskab.

Billederne kan læses på flere niveauer og henvender sig til alle aldersgrupper. I denne udstilling har vi begrænset tekstmængden og giver i stedet den besøgende nogle metoder og redskaber til at nå til en større forståelse af teknologi og videnskab. Gennem den visuelle oplevelse får man en nemmere tilgang til noget, som man tror er svært.

Teknologisk affald

Billedernes tema forstærkes gennem en samling af teknologisk affald, der flyder over midten af gulvet og “fylder” rummet. Billederne er skabt af professor i human-teknologi Peter Broberg fra Lunds Universitet. Se billederne på www.technolution.lth.se.

Udstillingen bevæger sig i temaer fra livets opståen for omkring fire milliarder år siden over menneskets første

Fortsættes side 9

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner.
Bladet udkommer 4 gange årligt.
Det sendes til foreningens medlemmer, men kan frit hentes af alle i museets foyer. Stof kan sendes til Steno Museet.

Redaktion:

Knud Erik Sørensen (ansv.)

kes@kes.dk

Hans Buhl

steno hb@au.dk

Aase Roland Jacobsen

steno arj@au.dk

Layout:

Knud Erik Sørensen

Tryk:

Clemenstrykkeriet, Århus.

STENO MUSEET
Danmarks Videnskabshistoriske Museum

C.F. Møllers Allé 100
Universitetsparken, 8000 Århus C
Tlf: 8942 3975, Fax: 8942 3995
E-mail: stenomus@au.dk
Web: www.stenomuseet.dk

Museet er åbent kl. 10-16. Mandag lukket.
Åbningstider i julen: Se bagsiden.
Nye åbningstider fra 1. januar 2004, se bagsiden.

Vedligeholdelse af medlemskab

Tidspunktet for kontingentfornyelsen er kommet. Her orienterer kassereren om proceduren.

Den praksis vedrørende medlemskort, som vi indførte sidste år, har fungeret tilfredsstillende og videreføres. Bl.a. af hensyn til nye medlemmer følger her en kort beskrivelse af ordningen:

Når man har betalt sit kontingent, kan man få udleveret sit medlemskort i museumsbutikken, som får besked, så snart jeg har regi-

streret indbetalingen. Kortet kan naturligvis også udleveres mod forevisning af kvittering for betaling.

Bemærk, at betaling for kontingentfornyelse skal ske til mig og modtages ikke af butikspersonalet.

I marts bliver uafhængede medlemskort sendt sammen med *StenoMusen* nr. 25. Det vil være en stor lettelse for hele administrationen, hvis mappen med kort da kan tømmes, så vi anmoder om, at

kontingentet betales senest 15. februar.

Endvidere vil jeg indtrængende bede om, at man *ikke* benytter undladelse af kontingentbetaling som et middel til at komme ud af foreningen. Ønsker man ikke at fortsætte medlemskabet, så lad mig det vide, så nyttesløse påmindelser kan spares.

Poul Gade
Irisvej 30
8260 Viby J
Tlf.: 8614 3187
poul.gade@stofanet.dk

Planetarienytt

Til januar byder planetariet på en række nye undervisningsforestillinger.

Disse forestillinger vises på bestilling med en levende underviser, så der undervejs er mulighed for at stille spørgsmål eller få uddybet et emne. Læs om de andre forestillinger på planetariet på www.stenomuseet.dk.

Hvor fjerne er de nære stjerner?

Ældre skoleelever og gymnasiet. Afstanden til stjernerne har været diskuteret i århundreder, men blev først målt i 1840'erne. Vi ser på de metoder, som bruges i den moderne astronomi, og eleverne kan selv prøve at regne på trigonometrisk parallakse.

Solen – vor nærmeste stjerne

Ældre skoleelever og gymnasiet. Vi fortæller om Solens opståen og udvikling og om spændende fysiske fænomener som energitransport i Solen, solpletter og protuberanser. På billeder fra SOHO ser vi på, hvordan Solen opfører sig netop nu.

Under Cheops stjernehimmel

Ældre skoleelever og gymnasiet. I det gamle Ægypten afspejlede solopgangen Skabelsens øjeblik, og Solguden Re ville hver dag rejse over himlens hvælv i sin båd. Stjernehimlen markerede årets gang, og det ægyptiske år begyndte, når Sirius først blev set på morgenhimlen. Vi ser på præcessionen og dens betydning for stjernehimlen, da Cheops pyramiden blev bygget år 2.500 f.Kr.

Meteoritter, kometer og stjerneskud

Mellem og ældre skoleelever, gymnasiet. En meteorit er et stjerneskud, som har overlevet turen gennem Jordens atmosfære, men meteoritter er også rester fra solsystemets dannelse for mere en 4,6 milliarder år siden. Hvordan kan man kende en meteorit? Vi fortæller desuden om sammenhængen mellem kometer og meteorsværme.

Vægtløs leg i rummet

Yngre og mellem skoleelever. Kan man spille basketball i rummet? Hvordan flyver en papirflyver i vægtløs tilstand? Er der magnetisme i rummet? Det er nogle af de spørgsmål, vi vil stille med denne forestilling. Sammen med eleverne finder vi ud af, hvordan velkendt legetøj opfører sig i rumfærgerne. På videooptagelser har NASA haft tilsvarende legetøj med om bord, så vi kan få en dialog i gang – uanset alder – om, hvorvidt vi har tænkt rigtigt!

arj

Mano Runco blev astronaut i 1987. Her eksperimenterer han i 1991 i rumfærger Atlantis i vægtløs tilstand med en legetøjsbil, der løber af sporet. (foto: NASA)

Mord på museet i efterårsferien

Cand.mag. Mette Høyrup tog initiativ til mordgåden, som blev lavet i samarbejde med Morten Skydsgaard.

Det blev en blodig efterårsferie på Steno Museet, hvor familier, der besøgte museet, kunne være med til at opklare et fiktivt mord. Man havde fundet en myrdet mand i foyeren, og rundt omkring på museet lå der forskellige spor af forbrydelsen.

For at finde morderen og opklare forbrydelsen skulle

børnene undersøge sporene fra forbrydelsen. Der var blandt andet efterladt fingeraftryk, blodspor, aftryk af en sko og en giftblanding. Ved på den måde at følge i politiets fodspor kunne børnene få et indblik i, hvordan naturvidenskaben for teknikere og retsmedicinere er uundværlig i opklaring af forbrydelser.

For at komme så tæt på politiets opklaringsarbejde som muligt havde museet derfor fået hjælp af nogle af de professionelle detek-

tiver fra kriminalteknisk afdeling, Retsmedicinsk Institut, og fra Tandlægeskolen.

Der var mange familier, der med stor iver gik ind i opklaringsarbejdet og løste mordgåden.

Det var heller ikke kun den myrdedes blod, der flød. En del børn havde også mod på at blive stukket i fingeren for at få bestemt deres blodtype. Så måske gav efterårsferien nogle af fremtidens naturvidenskabelige detektiver blod på tanden. *mh*

Udstilling om aktuel forskning

Nu kommer aktuel naturvidenskabelig forskning på museum.

Vores tilværelse er mere afhængig af videnskab og teknologi end nogensinde før. Den naturvidenskabelige og medicinske forskning udgør en af de vigtigste forudsætninger for samfundets fortsatte udvikling. Men forskningen virker abstrakt og fjernt fra de fleste menneskers hverdag.

Formidling af forskning fra universiteterne til den almindelige befolkning har indtil videre været begrænset. Ifølge den nye universitetslov, der trådte i kraft den 1. juli 2003, skal universiteterne “udbrede kendskab til videnskabernes metoder og resultater”, og “universitetet skal som central viden- og kulturbærende institution udveksle viden og kompetencer med det omgivende samfund og tilskynde medar-

bejderne til at deltage i den offentlige debat”.

Steno Museet har taget initiativ til gennem skiftende udstillinger at formidle den aktuelle naturvidenskabelige og medicinske forskning til den brede befolkning. Den første præsentation af et forskningsområde vil åbne den 13. januar. Det drejer sig om nanoteknologi ved forskergruppen iNANO ved Aarhus Universitet. Udstillingen vil stå frem til medio april. *rsl*

Lørdag 11. oktober 2003

SIDE 2

Mord på Steno Museet

Ukendt mand fundet skudt på Steno Museet, da rengøringsdame mødte på arbejde om morgenen.

MORDSAG

Af Søren Snu

■ Steno Museet var lukket for publikum i går, mens politiets teknikere undersøgte bygningen.

Kl. 7 om morgenen havde en rengøringsdame fundet en død mand i museets foyer.

Kriminalinspektør Leif Listig fortæller, at politiet har fundet en række spor, som politiets teknikere i øjeblikket efterforsker. Der er fundet et skoaftryk og en kasket, som kan have tilhørt morderen.

Politiet har forhørt flere ansatte på museet, som mistænkes for at have forbindelse med nattens begivenheder. Politiet eftersøger også museets 51-årige planetarieleder, Ole Knudsen, som er set på museumsområdet umiddelbart før mordet. Han er tilsyneladende forsvundet.

Politiet har endnu ikke fundet et oplagt motiv. Mordet kan have forbindelse til museets dyrebareste genstand, astronomen Tycho Brahes næse.

Et brev fundet på museet indgår også i politiets overvejelser. Museet kan have været udsat for pengepresning.

Hovedmistænkt i sagen er planetarieleder Ole, som ingen har set siden mordnatten.

Øvrige mistænkte i sagen:

Kustoden Bent. Hentede sin CD-afspiller på museet aftenen før mordet.

Museumsdirektør Kurt. Verdensberømt Tycho Brahe forsker.

Gartneren Lisa. Passer haven med de giftige planter.

Plakaten, som mødte publikum ved ankomsten til museet. (tekst: ms, foto: Thorbjørn Kristensen)

Reaktor på museum... ja tak!

Reaktorerne på Risø rives ned og jævnes med jorden.

En reaktor på museum – ja, men er den ikke lidt stor?

Jo, den er for stor, og den skal ikke på museum – men erindringen om den skal bevares for eftertiden. Det er det, vi har museer til. Vi taler om Forskningscenter Risøs reaktorer DR3 og DR1, som i hhv. 2001 og 2002 blev slukket og lukket og nu er godt i gang med at blive demonteret.

En næsten 50-årig æra er forbi. Selvom Danmark kun har brugt sine nukleare anlæg til forsøg, er det nu en mulig-

hed, der ikke mere eksisterer inden for landets grænser. Reaktor DR1, som var den ældste og absolut mindste reaktor, har udelukkende fungeret som forsøgsreaktor gennem alle årene. Mange fysikstuderende fra hele landet har her kunnet eksperimentere med kernefysik. Reaktor DR3 var fysisk meget større end DR1 og med en væsentlig større kapacitet, men i internationalt perspektiv var den kun en lille reaktor. I de godt 40 år reaktor DR3 har været i brug, er den især brugt til basisforskning inden for neutronspredning. I de sidste år har den endvidere fungeret

kommercielt med bestråling af siliciumkrystaller til brug for den internationale elektronikbranche.

Hvad foregik der?

Efter flere forberedende besøg på Risø fik Steno Museet bevilget et mindre beløb af Forskningscenter Risø – nu Risø Dekommissionering – til fotodokumentation af de synlige dele af reaktorens indre.

I foråret 2003 besøgte Steno Museet Risø nogle gange sammen med tre fotografer fra Aarhus Universitets AV-center. Reaktorens ydre fremtoning og især indre indretning og apparatur blev grundigt dokumenteret, dels med almindelige fotos, dels med video. De to af fotograferne tog både en mængde digitale fotos og almindelige dias, mens videooptagelserne formede sig som interviews med den tidligere reaktorchef Heinz Floto som gennemgående fortæller. Som en ekstra gestus over for museets dokumentationsarbejde arrangerede medarbejderne ved DR3 en større procedure, idet der for allersidste gang i reaktorens histo-

Ansvarshavende for reaktor DR1 Per Becher foran kontrolpanelet fra DR1, som blev taget i brug i 1957. Kontrolpanelet er blandt de genstande, Steno Museet gerne vil bevare for eftertiden. (foto: Lars Kruse)

DR3 vue over det øverste dæk inde i reaktortårnet. (foto: Lars Kruse)

rie blev udført et “fuelskifte” dvs. en udskiftning af en af brændselsstavene i reaktorens midte. I dette tilfælde dog blot et fingeret fuelskifte, da alt højaktivt brændsel allerede er bortskaffet. Fuelskiftet foregår ved, at en stor såkaldt “flaske” på 25 ton, der fungerer som transporthylster for den nye brændselsstav, bliver ført fra en tilstødende hal, hvor stavene opbevares, til kælderetagen i selve reaktorbygningen og derfra med kran løftes op på det øverste dæk, hvorfra udskiftningen skal foregå. Her placeres den nøjagtigt over et af de huller i dækket, hvori stavene sidder dækket af store “propper”. Trods den høje

teknologiske udvikling og de avancerede forsøg, der er udført med reaktoren, foregik brændselsudskiftningen hovedsageligt manuelt og med gammeldags mekanik, ligesom den er foregået i hele reaktorens levetid.

Fotodokumentation

Med disse fotooptagelser er nogle af de vigtigste procedurer i det daglige arbejde ved reaktoren dokumenteret til støtte for en eventuel senere udstilling, og i alle tilfælde som en erindring om, med hvad og hvordan man på et givet tidspunkt gjorde forsøg med og håndterede et så kontroversielt emne og materiale som beriget uran.

Sikkerhed i top

Både før og efter fuelskiftet blev dækket kontrolleret med en geigertæller, som personalet altid har gjort i forbindelse med de rigtige udskiftninger. Både teknikerne og vi andre er iført hvide kitler, hvide overtræksstusko og evt. også ekstra gule stusko uden på de hvide, når vi bevæger os på områder i reaktoren, der kan tænkes at være særlig udsat for radioaktivt støv. Ind- og udgang til reaktorlokalet foregår gennem en flere meter lang sluse med kraftige jerdøre i hver ende. Efter hvert besøg i reaktorlokalet skal hænderne vaskes og kontrolleres i en geigertæller, li-

Fortsættes side 8

Reaktor på museum...

Fortsat fra side 7.

gesom sutskoene og alt grej, som har stået på gulvet, skal kontrolleres med geigertællere, før man slippes ud igen. For de mangeårige medarbejdere ved reaktoren sidder denne procedure på ryggraden.

Hvad skal vi gemme?

Det er ikke helt rigtigt, at der ikke skal noget af reaktoren på museum, men det bliver kun en brøkdel af den enorme mængde genstande og apparaturer, der har været i anvendelse. Steno Museet har udarbejdet en ønskeliste over de ret få genstande, der forekommer repræsentative for de to reaktorer, f.eks. genstande, som er tidstypiske, karakteristiske, unikke eller særligt illustrative.

At nedbryde et nukleart anlæg, selv af så beskeden en størrelse som Risøs, kræver nøje planlægning, stor omhu, stadig kontrol, god tid og mange penge. Alt materiale, der fjernes og nedbrydes, bliver omhyggeligt undersøgt for radioaktivitet, før det klassificeres efter kontaminationsgrad og bortskaffes. Det meste af materialet er helt ufarligt, mens det, der er bestrålet, selv i ringe grad, vil blive anbragt i endnu ukendte lagre. Da netop nedbrydningen er langsommelig, vil der også gå nogle år, før Steno Museet vil kunne modtage de udvalgte genstande.

Museet glæder sig dog til inden da at kunne fremvise nogle af de mange fine fotos af dette nu hedengangne, men enestående danske anlæg. *ht*

Ny bog på vej

Steno Museets Venner udgiver bog om matematikken i Danmark 1500-1700.

Som det forhåbentligt er bekendt, har Steno Museets Venner udgivet en række bøger om emner fra museets dækningsområde. Den samlede oversigt over udgivelserne kan ses på webadressen www.stenomuseet.dk/informa/inf9pub.htm, hvor der også findes prisoplysninger og omtaler. Det drejer sig om i alt 17 bøger, som kan bestilles på museet og i øvrigt sælges fra museets butik, men den 18. er på vej som et resultat af adjunkt Malene Marie Baks arbejde med dansk matematiks historie. Den nye bog er i skrivende stund i trykken, så omtalen lader vi vente til næste nummer af *StenoMusen*. *kes*

Matematik i Danmark 1500-1700

Malene Marie Bak

Steno Museets Venner

Teknologien...

Fortsat fra forsiden.

brug af redskaber og teknologi til teknologiens indflydelse på det moderne menneskes hverdag. De spørgsmål udstillingen rejser er ikke blot relevante i forhold til vores forståelse af teknologiens og videnskabens betydning i en verden, hvor disse begreber spiller en stadig stigende rolle for vores eksistens. De er også vigtige i forhold til vores hverdag, almindelige dannelse og livsværdier.

Dialog og interaktivitet

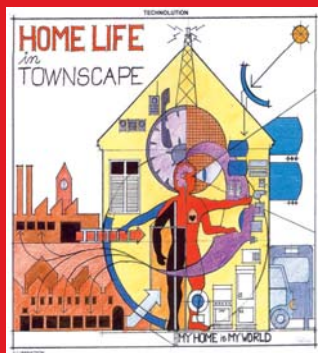
Steno Museet har i denne særudstilling anvendt en udstillingspædagogik, der lægger vægt på dialog og interaktivitet. Ikke interaktivitet i den forstand, at vi skal trykke på en knap og se, hvad der sker, men interaktivitet, hvor planchetekster og billedtekster lægger op til diskussion og får den besøgende til at tænke. Planchetekster og billedtekster giver mange spørgsmål, udfordringer og muligheder, men kun få svar. Vi lader den besøgende lave sin egen fortolkning. Udgangspunktet for den gode oplevelse i denne udstilling er den besøgendes egen hverdag. Alle kan således være med. Uanset hvem man er, får man noget at tænke over.

Som noget nyt vil rundvisningerne lægge vægt på dialog og opgaver. Opgaver og undervisningsmateriale er tilgængeligt på Steno Museets hjemmeside medio december.

Tilbud til undervisere

I forbindelse med denne særudstilling arrangerede Steno Museet en gennemgang

Din teknologiske hverdag

**Udstilling på Steno Museet
2. dec. 2003 – 29. feb. 2004**

C. F. Møllers Allé 100 · 8000 Århus C · 89 42 39 75 · www.stenomuseet.dk

Udstillingens plakat viser den letaflæselige symbolik.

af udstillingen og dens potentiale i undervisningssammenhænge for folkeskole- og gymnasielærere. Arrangementet fandt sted torsdag den 11. december kl. 16-18. Et tilsvarende arrangement vil blive afholdt tirsdag den 20. januar. Tilmeldingsfrist fredag den 16. januar på tlf. 8942 3975 eller 8942 3985. Desuden vil der i begyndelsen af februar være et tilbud om et foredrag for gymnasieelever, hvilket vil blive slået op på hjemmesiden i løbet af december.

Udstillingen åbnede den 2. december 2003 og løber til og med den 29. februar 2004. Den er opstillet i museets særudstillingslokale.

rsl

Steno Museet efter den 1. januar 2004

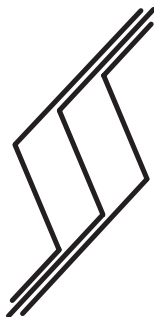
Museet skifter status, men hedder stadigvæk Steno Museet – Danmarks Videnskabshistoriske Museum.

Ny organisation

Bestyrelsen har anmodet Erhvervs- og Selskabsstyrelsen om, at den fond, der har drevet museet, træder i likvidation, hvorefter Steno Museet får en helt ny organisation. Museet bliver en del af Aarhus Universitet, der har overladt ansvaret for videreførelsen til Det Naturvidenskabelige Fakultet. Fakultetet vil med tilskud fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og universitetets tekniske forvaltning finansiere museets løn- og driftsmidler.

Det museums personale, som indtil 31. december 2003 har været ansat under og med finansiering af Steno Museets Fond, overgår den 1. januar 2004 til ansættelse på Aarhus Universitet. Museet ledes også efter den 1. januar 2004 af direktør Kurt Møller Pedersen, der refererer til dekanen for Det Naturvidenskabelige Fakultet og har de samme beføjelser som en institutleder.

Steno Museet fortsætter efter den 1. januar 2004 sine aktiviteter som hidtil, omfattende formidling over for offentligheden af natur- og lægevidenskabens historie gennem faste udstillinger, særudstillinger og forestillinger i planetariumet. Museets virksomhed vil fortsat have et alment dannende perspektiv rettet mod skolerne.

Selv om Steno Museet skifter status den 1. januar 2004, mærker publikum ingen ændringer. Også logoet forbliver det velkendte.

Udvidelsen af museet

Der har i længere tid været en betydelig aktivitet blandt medarbejderne på museet for at planlægge en udvidelse på 3000 m² (se *StenoMUSEN* 15). Ønsket er at kombinere to typer af formidling, "hands-on"

opstillinger (typisk for science centre) og traditionel museal videnskabshistorie (typisk for videnskabshistoriske museer). Målet hermed er at sætte oplevelse og interaktivitet ind i en historisk og kulturel sammenhæng. Denne kombination er et formidlingskoncept, som museet har arbejdet med siden dets åbning i 1994.

Mere interaktivitet

I forbindelse med udvidelsen vil vi i langt højere grad forpligte os på interaktivitet, end vi har gjort tidligere, da læring og god formidling kræver aktivitet hos den besøgende og i udstillingen. De besøgende på Steno Museet skal involveres – ikke kun med hovedet – men også med deres hænder og sanser, fordi naturvidenskab i høj grad drejer sig om at eksperimentere og på anden vis forholde sig til den fysiske verden. Men fysisk aktivitet er ikke målet i sig selv. Tværtimod skal den kunne føre til refleksion og ny erkendelse. Det betyder, at vi ikke blot skal skabe mulighed for "hands-on", men også "minds-on".

Mulighed for fordybelse

Samtidigt ønsker vi at bibeholde elementer fra det traditionelle videnskabshistoriske museum, hvor man ved hjælp af autentiske genstande kan fortælle kulturhistorie og derved skabe sammenhæng og illustrere udvikling. Udstillingsrummene skal skabe en rolig og harmonisk atmosfære, hvor den besøgende får mulighed for at fordybe sig i et emne.

Har man i udstillingerne fået vakt en tørst efter at vide mere, skal museet selvfølgelig være med til at stille den.

Derfor skal der skabes rammer for at tale, diskutere og lære. Hele det store, nye museumskompleks skal fungere som et mødested. Et sted, hvor byens borgere finder opinionsdannende udstillinger, hører foredrag. Museet skal også være en aktiv medspiller i udviklingen af naturvidenskabelige kompetencer for elever på alle trin i uddannelsessystemet.

Finansieringen

Udvidelsen er budgetteret til at kunne gennemføres for 60 millioner kroner. Aarhus

Universitets Forskningsfond har i forbindelse med universitetets 75 års jubilæum støttet udvidelsen med 10 millioner kroner, Århus Amt har givet tilsagn om et lån af samme størrelse. I løbet af 2003 har vi yderligere fået tilsagn om støtte fra Lundbeck Fonden og Villum Kann Rasmussen Fonden, der hver giver 10 millioner kroner.

Optimisme

Med disse tilsagn er der nu al mulig grund til optimisme. Jeg ser frem til et smukt og rigt forår. *kmp*

Kanonafs(a)lutning af udstilling

Særudstillingen Krudt og Kugler lukkede med manér.

Trods det våde vejr mødte *Kanonerselskabet Jylland* op den 19. oktober som afslutning på udstillingen *Krudt og Kugler*. Kanonerselskabet afgav en salut – en “dansk løsen” – på 3 skud i museets have. Jørgen Ehrhorn stod for at affyre kanonerne, og i sancen medvirkede desuden en fanebærer, en ceremonimester og en våbenmester. Alle var mødt op i flot uniform.

arj

Kanonsalut i museumshaven. (foto: kmp)

K
A
L
E
N
D
E
R

Tirsdag 2. december 2003 – søndag 29. februar 2004

Særdstilling *Din teknologiske hverdag*.

Onsdag 7. januar kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetarieret. Program endnu ikke fastlagt.

Tirsdag 13. januar - medio april

Særdstilling om nanoteknologi.

Fredag 6. februar kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetarieret. Program endnu ikke fastlagt.

Fredag 6. februar – søndag 15. februar

Vinterferie. Leg med eksperimenter og arrangementer for hele familien.

Søndag 7. marts kl. 20.00 og 21.30

Fuldmåneaften i planetarieret. Program endnu ikke fastlagt.

Tirsdag 9. marts

I planetarieret afløses forestillingen *Vinterstjerner* af *Vårstjerner*.

Tirsdag 23. marts

Jydsk Medicinhistorisk Selskab: for program kontakt Hanne Tegllhus på e-mail stenohat@au.dk.

Onsdag 31. marts kl. 19.30

Generalforsamling i Steno Museets Venner. Se nærmere information i næste nummer af *StenoMusen*.

Nye åbningstider på Steno Museet fra 2. januar 2004

- Mandag lukket
- Tirsdag - fredag 09.00 - 16.00
- Lørdag - søndag 11.00 - 16.00

Åbningstider i julen og nytåret

- Museet har lukket 22. - 26. december og 29.- 31. december samt 1. januar 2004